

Lidt om fangedisciplinen,  
specielt om hyppigheden af forseelser og revsels  
i nogle landes strafanstalter.

Det er en blandt publikum almindelig antagelse, som man endog undertiden finder hos dem, der har befatning med fængselsvæsen, at en strafanstalts disciplin kan bedømmes ligefrem efter antallet af de i vedkommende anstalt noterede forseelser og givne revsels, således at jo færre forseelser og revsels des bedre og jo flere forseelser og revsels desto dårligere skulde disciplinen være. En sådan antagelse er imidlertid fuldstændig fejlagtig. Det kan ganske vist hænde, at et ringe antal noterede forseelser og revsels betyder, at fangerne opfører sig godt, men ligså gerne kan det hænde, at det betyder slap og dårlig disciplin. At der ikke har været noteret mere end et vist lille antal forseelser betyder nemlig ingeniunde, at der ikke har været begået flere; tværtimod, der kan netop i sådanne anstalter være begået en masse forseelser. I bagnoer og fæstningsanstalter, såkaldte slaverier, hvor man belagde fangerne med jærn, men hvor man ikke tog det så særdeles nøje med mindre forseelser, og hvor der ikke var tale om nogen rationel fangebehandling, har der gerne været opgivet et forholdsvis ringe antal forseelser, medens der i anstalter, hvor fangebehandlingen er mere tidsmæssig, og

hvor man søger at holde fangerne såvidt muligt under stadig opsigt, bliver angivet et forholdsvis større antal forseelser.

En i passende grad streng disciplin er en nødvendig betingelse for, at straffen skal kunne opfylde sit øjemed, der vel i få ord tør karakteriseres derhen, at den skal lære lovbryderen at bøje sig for de af vedkommende avtoriteter givne bestemmelser og således lære ham at bøje sig for statens avtoritet, samt at den skal opdrage ham til efter løsladelsen at bruge sin frihed på den rette måde inden de af staten optrukne grænser. Der burde derfor ved enhver strafanstalt være et såvidt talrigt og årvågent opsynspersonale, at det kun sjældent hændte, at nogen forseelse hengik upåagtet. Det behøves vistnok ikke, at der revses for enhver nok så liden uregelmæssighed, men ganske upåtalte bør heller ikke sådanne få lov til at passere. De revsels, som i tilfælde ilægges, bør naturligvis ikke være hårdere, end man for øjemedet anser nødvendigt. Stræng disciplin vil således ikke netop vise sig i få og strenge revsels, men på grund af den næsten uafbrudte opmærksomhed, hvormed fangerne søges iagttagne, og den jevnlige korrigerings, som anvendes, snarere i mange og for største delen mindre hårde revsels. Den i strafanstalten stedfindende disciplin er det, der for en stor del giver straffen sin karakter. Er disciplinen passelig streng, som den bør være, da skærper den straffen og bidrager i høj grad til, at dennes øjemed opnås. Er disciplinen derimod slap, brydes derved brådden af straffen, hvis nytte således for en stor del vil blive forspildt.

De faktorer, der især have betydning for disciplinen i en strafanstalt, er først og fremmest fangerne selv, blandt hvem disciplinen øves, dernæst forskellige forhold indenfor anstalten, af hvilke skal fremhæves det system, hvorefter anstalten er bygget eller indrettet, gældende reglementer, opsynspersonalets størrelse og dygtighed o. s. v. samt endelig anstaltens bestyrer, der holder disciplinens tøjler i sin hånd.

Hvad den førstnævnte faktor angår, har hver enkelt fanges natur og vaner sin betydning. Derhos vil fanger, der er inddømt på kort tid, gjerne forgå sig mere end de, der er inddømt på længere tid, og som således til slut har vænnet sig til anstaltlivet og dets fordringer. Af denne grund opfører recidivister sig ofte meget godt, skønt der rigtignok også er de recidivister, der aldrig lære god opførsel. Anstalter, hvis fanger er første gangs forbrydere med tidligere hæderlig vandel, som f. ex. Dover i England, vil have færre forseelser at opvise end anstalter, hvis fanger ere ægte forbrydernaturer. Ligeledes vil anstalter, hvis fanger er gamle og affældige eller syge, have færre forseelser end anstalter, hvis fanger er kraftige og friske. Hvad kønnet angår, så angives de kvindelige fanger i nogle lande at opføre sig dårligere, i andre lande bedre end de mandlige fanger. Herved må imidlertid bemærkes, at kvindefangerne på grund af deres relative ufarlighed ikke overalt er under det samme skarpe tilsyn som mandsfangerne.

En væsenlig indflydelse på disciplinen har anstaltens lokale forhold, nemlig om anstalten er et cellefængsel eller fællesanstalt, og i sidste fald om fangerne er isolerede både for natten, måltiderne og hviletiderne eller kun for natten eller måske slet ikke, idet de er i uafbrudt fællesskab; thi jo mere fangerne holdes isolerede eller fjærnede fra hverandre, jo lettere er de at behandle, og jo færre forgåelser er der. Om hvor uheldige de disciplinære forhold stiller sig i tyske fællesanstalter skriver Krohne:\*)

Respect vor dem Gesetze und den Organen des Staates soll die Strafe bewirken, aber dadurch, das die Verbrecher in grossen Massen zusammengebracht werden und im freien Verkehr mit einander stehen, lernen sie sich fühlen als eine geschlossene Partei, die im Aufruhr steht gegen das

\*) Die gesetzliche Regelung des Strafvollzugs im deutschen Reiche 1875. S 18 og 19.

Gesetz. Statt zu erkennen, dass das Gesetz Recht hat und sie Unrecht, drehen sie es um und bestärken sich gegenseitig in diesem Gedanken. Sie fühlen sich als die Rechtlosen, denen man mit Gewalt Unrecht gethan hat, und dadurch glauben sie nicht nur das Recht, sondern auch die Pflicht zu haben, sich gegen das Gesetz aufzulehnen. Die Gefangenen in einer Anstalt mit gemeinsamer Haft leben in einer ununterbrochenen Auflehnung gegen die Hausordnung, von deren Durchbrechen sie nur die Furcht vor harter Strafe zurückhält. Wer die Hausordnung am kühnsten zu übertreten und der Strafe dafür am listigsten sich zu entziehen weiss, ist unter ihnen der grösste Held. Gegen die, welche das Gesetz und die Ordnung des Staates in der Strafanstalt repräsentiren — die Beamten — leben die Gefangenen in offener und geheimer Rebellion. Ein Blick in die Statistik der Disciplinarstrafen lässt das sofort klar hervortreten; während in Moabit z. B. mit den Filialen nur 11,43 pCt. sämtlicher Disciplinarstrafen wegen Unbotmässigkeit und Widersetzlichkeit erkannt sind, steigern sie sich in den Anstalten mit gemeinsamer Haft bis zu 50, ja 75 pCt. Die Meuterei ist ein für Anstalten mit Einzelhaft unbekannter Begriff, während sie in den Strafanstalten mit gemeinsamer Haft nicht zu den ungewöhnlichen Dingen gehört. Die Beamten sind für den Gefangenen in gemeinsamer Haft der Gegenstand unausgesetzter Verläumdungen und Klatschereien; er sieht in ihnen nur Schufte, die den Staat bestehlen und betrügen und die von Rechtswegen eben so gut ins Zuchthaus gehörten, wie die Gefangenen. Dieser gesetzlose Sinn, dieses grundsätzliche sich Auflehnen gegen Recht und Ordnung, dieser Geist der Rebellion gegen alles was Gesetz heisst, die wir in der gemeinsamer Haft grossziehen, ist der Krebschaden unseres Strafvollzugs. Soll nun noch an jenes oft wiederholte Wort erinnert werden, dass die Strafanstalten mit gemeinsamer Haft die Hochschulen des Verbrechens sind; dass das Volk recht

hat, wenu es sagt: »Die Gefangenen kehren schlechter zurück, als sie in die Anstalt hineingegangen sind?«

Starke\*) udtaler sig i samme retning. Bl. a. ytrer han, at det i fællesanstalter er nødvendigt at straffe enhver forseelse og ikke sjelden også at anvende strænge revselses for på denne måde at virke afskrækkende på de øvrige fanger. I cellefængsler derimod mangler dette motiv ganske, så når det her nogensinde bliver nødvendigt at revse, vil de mildere revselses, ofte endog kun advarsler, være tilstrækkelig.

Endvidere skal nævnes de fordringer, der stilles til fangerne dels gennem de gældende reglementer og dels gennem de af anstaltens bestyrer givne supplerende ordres. Det gør således naturligvis forskel i forseelsernes antal, enten f. ex. fangerne har lov til at tale med hverandre, eller enhver meddelelse fangerne imellem absolut og til enhver tid er forbudt, så at fangerne sig imellem er at betragte som fuldstændige trappister, enten der forlanges, at fangerne skal hilse på alle funktionærer, de passerer, eller intet sådant forlangende stilles, o. s. v.

Antallet af de forseelser, der noteres, og de revselses, der gives, vil også for en del bero på, hvad opsynspersonale anstalten har, på hvilken måde betjentene optræder ligeoverfor fangerne, hvor opmærksomme og nøjesende de er, hvilke forseelser de melder, og hvilke de ser gennem fingre med o. s. v.

Anstaltens bestyrer spiller i disciplinære forhold en fremragende rolle, idet det beror på ham, i hvilke details i de forskellige retninger han vil have anstaltens orden bestemt, hvor hyppigt og hvor strængt han vil, der skal gås frem med visitationer af sove- og arbejdslokaler samt af fangerne personer, og endelig, hvilken vægt han vil have lagt på de forskellige forseelser og uregelmæssigheder. Ved skifte af bestyrer ser man derfor undertiden en be-

---

\*) Das belgische Gefängniswesen 1877. S. 148.

tydelig forøgelse eller formindskelse i antallet af forseelser og revselsler, alt eftersom den ny bestyrers grundsætninger virker til at skærpe eller slappe disciplinen.

Det vil således, når man ønsker at sammenligne de disciplinære forhold ved forskellige anstalter, ikke gå an at bedømme fangernes opførsel efter antallet af noterede forseelser og givne revselsler, da fangernes opførsel herpå ofte har mindre indflydelse end de øvrige medvirkende faktorer. Selv hvorvidt i en og samme anstalt fangerne har opført sig bedre eller slettere gennem en række af år vil ikke kunne bedømmes efter antallet af forseelser og revselsler, uden forsåvidt, at anstalten har virket under fuldstændig uforandrede forhold. Hvor antallet af forseelser og revselsler er meget lavt, specielt i en fællesanstalt, ligger det dog nær at have mistanke om, at disciplinen ikke er streng nok.

Det turde være af interesse at gøre sammenligninger med hensyn til antallet af forseelser og revselsler i strafanstalterne mellem på den ene side Preussen og England, i hvilke lande disciplinen er meget streng og stram, og på den anden side de nordiske lande. Formentlig vil det herunder være rettest og give den bedste grundvold for sammenligningen, at antallet af forseelser og revselsler angives i forhold til det gennemsnitlige fangebelæg istedenfor til det samlede fangebelæg. Dette sidste er nemlig selv ved en og samme anstalt mere vexlende end det gennemsnitlige fangebelæg og er derfor mindre brugbart som fundament for sammenligningen specielt mellem lande med betydelig forskel i straffetidens længde. I England er således som bekendt korteste idømte tid for strafarbejde (penal servitude) 5 år, i Norge derimod 6 måneder.

Foruden de forseelser, der er sonet ved disciplinære revselsler i de forskellige lande, har der også en sjelden gang været begået så grove brud på disciplinen, at de er afgivet til behandling af domstolene. Til disse enkelte grovere

forseelser vil der i nedenstående fremstilling ikke blive taget hensyn.

Preussen viser for året 1887-88 i de for mænd anvendte strafanstalter (Zuchthäuser), der hører under indenrigsministeriet, følgende tal:\*)

Antal af forseelser og revselsler .....	25469
Det gennemsnitlige daglige fangebelæg..	16070
Forseelser og revselsler i procent af det gennemsnitlige daglige fangebelæg...	158

Antallet af forseelser og revselsler svarer nøjagtig til hinanden.

Advarsler gives ikke i de preussiske strafanstalter.

I cellefængslerne er i almindelighed begået færre forseelser og givet færre straffe end i fællesanstalterne, således f. ex. af det gennemsnitlige fangeantal:

i Münster	140 pct.
i Wehlheiden	110 -
i Moabit	100 -

Lavest er dog procenten i Ratibor, der er halvt cellefængsel, halvt fællesanstalt, nemlig kun 20 pct.

Af fællesanstalterne havde f. ex.

Werden .....	280 pct.
Halle .....	320 -
og Lichtenburg lige op til	380 -

I strafanstalterne for kvinder er antallet af forseelser og revselsler i regelen endnu større end blandt de mandlige fanger. I strafanstalten Delitzsch gik det således i 1885-86 op til 460 pct.

\*) Die Statistik der zum Ressort des Königlich Preussischen Ministerium des Innern gehörenden Straf- und Gefangenen-Anstalten 1878-88.

I Englands strafanstalter (convict prisons) for mænd var i året 1887-88 antallet af forseelser og revselsers\*):

Antal af forseelser.....	11579
Antal af revselsers .....	15308
Det gennemsnitlige daglige fangebelæg .....	6203
Forseelser i procent af det gennemsnitlige daglige fangebelæg.....	187
Revselsers i procent .....	247

At revselsernes antal er så meget større end antallet af forseelser kommer deraf, at der hyppig for en og samme forseelse samtidig gives flere revselsers.

Undertiden er også en forseelse bleven affærdiget kun med en advarsel, men hvor ofte dette har været tilfælde, derom har jeg ingen oplysning.

I forhold til det gennemsnitlige fangetal er forseelsernes antal størst i anstalten Borstal, nemlig 268 pct.

i anstalten i Dover var den 91 -  
og mindst i Woking 15 -

I sidstnævnte anstalt er kun gamle eller invalide fanger.

I strafanstalterne for kvinder udgør revselsernes antal kun 48 pct.

I Finlands strafanstalter for mænd, Helsingfors og Åbo, var i 1886\*\*):

Antal af forseelser.....	489
Antal af advarsels .....	113
Antal af andre revselsers .....	376
Det gennemsnitlige daglige fangebelæg .....	820
Andre revselsers i procent af det gennemsnitlige daglige fangebelæg.....	46

\*) Judicil statistics 1887, page XLV og 71 samt Report of the Directors of convict prisons for the year 1887-88, page XXX.

\*\*\*) Fångvårdsstyrelsens berättelse för år 1886, side 31.



I Sveriges strafanstalter for mænd var i 1886 antallet af forseelser og revselsers som følger\*):

	Antal af forseelser og revselsers	Det gennemsnitlige dagl. fangebelæg	Forselsers og revselsers i pct. af det gennemsnitlige dagl. fangebelæg
Långholmen.....	76	430	17,7
Malmö.....	29	195	14,9
Karlskrona.....	20	199	10,1
Nya Varfvel.....	28	220	12,7
Landskrona.....	4	206	1,9
Tilsammen.....	157	1250	12,5

I Landskrona er fangerne gamle og ikke arbejdsføre. I straffängelserne för quinnor udgør forseelserne tilsammen 10,3 pct.

For Danmarks strafanstalter anføres efter de fortrinlige danske beregninger fra Kontoret for Fængselsvæsenet om strafanstaltens tilstand, omstående oversigt over antallet af forseelser og revselsers, angivne i procent af det gennemsnitlige fangebelæg for de 25 år 1858—1882-83.

Antallet af forseelser og revselsers er nøjagtig det samme.

Gennemsnitsprocenten for de forskellige anstalter viser de fleste forseelser og revselsers i Vridsløselille med 23,7 pct., skønt dette er cellefængsel, og de færreste i Horsens med 10,1 pct.; mellem disse tal ligger procenterne for de øvrige danske strafanstalter. Særlig påfaldende er det, at Horsens, skønt væsenligt fællesanstalt, har en så lav gennemsnitsprocent. Forklaringen heraf må formentlig søges i de nedenfor anførte meddelelsers, som ere tagne af det officielle sammendrag af statistiske oplysninger om de danske strafanstalter i de 25 år fra 1861—1885, og de dertil knyttede bemærkninger.

\* ) Fångvårdsstyrelsen underdåniga berättelse för år 1886, side 20.

År	Christianshavn		Vridsløse lille	Horsens	Viborg		Odense		Specialsum		Total- Sum
	M.	K.	M.	M.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
1858.....	20,7	15,2	>	9,6	26,1	16,4	21,6	13,0	17,6	15,3	17,1
1859— <sup>31</sup> / <sub>3</sub> 60.....	30,3	20,8	9,6	7,4	12,8	12,2	14,4	3,1	18,2	17,7	18,0
1860—61.....	16,4	16,1	8,5	3,7	4,3	16,6	13,6	15,4	11,3	16,4	12,2
1861—62.....	21,9	27,0	8,8	6,7	10,9	21,8	5,8	21,7	12,4	25,4	15,0
1862—63.....	8,4	8,1	9,8	7,7	9,9	13,1	14,6	8,3	8,9	9,4	9,0
1863—64.....	10,3	22,9	26,5	4,9	16,9	6,7	2,3	9,1	12,9	18,3	14,1
1864—65.....	9,9	25,9	18,4	6,7	9,1	21,4	0,0	25,0	10,3	24,7	13,6
1865—66.....	12,7	18,6	29,7	5,5	26,2	28,0	»	»	16,3	20,5	17,2
1866—67.....	8,7	14,8	37,0	6,2	16,6	12,5	»	»	15,9	14,6	15,6
1867—68.....	8,1	12,4	20,8	6,2	17,2	36,7	»	»	12,3	14,8	12,8
1868—69.....	15,8	14,2	18,2	4,2	28,8	43,7	»	»	14,0	16,8	14,6
1869—70.....	12,7	12,1	23,1	3,2	17,2	17,3	»	»	14,1	12,7	13,8
1870—71.....	21,7	8,9	33,9	4,5	15,4	28,8	»	»	18,6	10,0	17,6
1871—72.....	»	13,2	35,3	2,8	17,7	»	»	»	19,3	13,1	17,9
1872—73.....	»	9,0	27,3	5,5	21,0	»	»	»	18,9	9,0	16,9
1873—74.....	»	28,8	21,4	3,8	13,6	»	»	»	13,7	28,8	17,0
1874—75.....	»	24,9	16,5	7,2	8,1	»	»	»	11,1	24,9	14,5
1875—76.....	»	24,7	15,0	13,6	»	»	»	»	14,2	24,7	16,7
1876—77.....	»	24,1	16,4	12,0	»	»	»	»	13,7	24,1	16,0
1877—78.....	»	13,1	14,6	26,7	»	»	»	»	21,6	13,1	19,8
1878—79.....	»	21,5	24,1	18,7	»	»	»	»	21,1	21,5	21,2
1879—80.....	»	20,2	33,5	18,0	»	»	»	»	24,9	20,2	24,0
1880—81.....	»	25,5	41,4	24,6	»	»	»	»	32,4	25,5	30,9
1881—82.....	»	28,7	29,5	18,1	»	»	»	»	23,5	28,7	24,6
1882—83.....	»	29,4	26,4	15,7	»	»	»	»	20,9	29,4	22,7
Gennemsnitlig.....	16,9	18,8	23,7	10,1	16,4	18,7	12,0	13,3	16,1	18,7	16,7

Endvidere vil det ses, at for alle anstalter, der har haft også kvindelige fanger, er procenten for disse større end for de mandlige fanger, hvad man vel næppe kan undgå at forklare derhen, at kvinderne har opført sig slettere end mændene.

For årene 1883—1885 er antallet af forseelser og revselsler i forhold til fangernes gennemsnitsantal efter ovennævnte sammendrag, side 25 og 66, følgende

	Mænd	Kvinder
I 1883	34,8 pct.	45,1 pct.
- 1884	52,9 -	35,7 -
- 1885	37,9 -	26,1 -

Der gøres i sammendraget opmærksom på, at når man deler de 25 år 1861—1885 i grupper på 5 år, så vil den samlede procent af forseelser og revselsler i hver følgende gruppe vise sig at være stigende, nemlig:

I 1861—65.....	13,7 pct.
- 1866—70.....	14,8 -
- 1871—75.....	16,7 -
- 1876—80.....	22,5 -
- 1881—85.....	33,7 -

Herom hedder det i sammendraget bl. a.:

»En jævn tiltagen af de disciplinære forseelser som den, der har fundet sted i de 3 første femår med 1 à 2 i hvert femår, i 15 år fra næsten 14 forseelser på 100 fanger til henved 17 på 100, er ikke egnet til at vække særlig opmærksomhed. En sådan tiltagen er ikke stærkere, end hvad der kan anses for naturlig, når der henses til tidens retning, der selv kan spores indenfor fængslets mure. Men man studser ved at se, at stigningen for femåret 1876—80 har været næsten 6 pct., og man forbavses ved det overordentlig store spring, der yderligere har fundet sted i femåret 1881—85, hvori den foregående høje procent (22,50) er voxet med ikke mindre end 11,16 pct. til 33,66

pet. Antallet af disciplinære forseelser svarer således i sidstnævnte femår til  $\frac{1}{3}$  af fangeantallet, medens det i periodens første femår næppe var  $\frac{1}{7}$  af dette.

Enhver kan sige sig selv, at en så overordentlig tiltagen på dette område må have sin grund i ganske særegne omstændigheder, og det er naturligvis også tilfældet her. I en længere årrække har der i Horsens strafanstalt været begået en stor del uordener og misligheder, som først kom for lyset i 1883 og da bleve gjorte til genstand for nærmere undersøgelse. — — — — —

Forsåvidt det må være tilladt for en fremmed at udtale nogen mening om disse forhold, skal jeg bede om lov til at bemærke, at det vel ikke er urimeligt, at de i Horsens i 1883 forefundne uordener og misligheder, der jo skulde være begået i en længere årrække, er bleven opelsket og udviklet under en seen gennem fingre med forseelser, hvorom den lave revselsesprocent lige op til år 1877-78 synes at bære vidnesbyrd. Ses der nemlig gennem fingre med fangernes forseelser, så ses der også lettelig gennem fingre med betjeningens forseelser; og omvendt: er ikke funktionærerne strænge og nøjeseende med sig selv, vil de heller ikke være i stand til at øve nogen stræng kontrol med fangerne. Revselsesprocentens stigning forekommer derfor mig snarere at være en glædelig foreteelse, idet jeg tror, den må kunne anses som tegn på en skarpere og mere nøjeseende kontrol og en mere tidsmæssig fangebehandling.

For Norges strafanstalter viser hosstående tabel antallet af revselsler angivet i procent af det gennemsnitlige fangebelæg for tidsrummet 1875—1887-88\*)

Efter gennemsnitsprocenten for forseelser og revselsler kan de norske strafanstalter deles i 2 grupper, den ene

\*) Udarbejdet efter beretningerne om rigets strafarbejdsanstalter. Desværre har jeg ikke uden for Bodsfængslets vedkommende været i besiddelse af materialier til bedømmelse af anstaltens disciplinære forhold for 1875.

	Bodsfængslet	Akershus Fæstnings Strafanstalt	Christiania Tugthus (kvindeanst.)		Thronhjems Tugthus (Strafanstalt)		Thronhjems Fæstnings Strafanstalt	Bergenshus Fæstnings Strafanstalt	Bergens Tugthus (strafanstalt)		Christian- sands Tugthus		Tilsammen
	M.		M.	M.	K.	M.			K.	M.	K.	M.	
1875 .....	24,4	9,4	37,9		3,7		10,6	9,6	22,3		36,8 <sup>a)</sup>		20,9
1876 .....	25,6	9,4	23,1		11,9		18,9	10,9	35,2				18,6
1877 .....	22,2	10,4	53,7		8,3		9,5	5,7	51,7				25,8
1878 .....	28,5	11,0	34,7		36,4		3,0	0,0 <sup>b)</sup>	21,6				24,2
1879 .....	41,4	13,2	37,4		22,8		0,0 <sup>c)</sup>		26,6				26,9
1ste halvdel af 1880 .....	(16,4)	(7,6)	(21,7)	(10,7)	(20,2)	(8,3)			(11,9)				26,7
beregnet for et helt år .....	32,8	15,2	43,4	21,4	40,4	16,6			23,8				26,5
1880 - 81 .....	40,4	10,7	45,3	70,4	37,7	45,8			26,2				36,4
1881 - 82 .....	43,0	15,1	31,8		18,6	0,0 <sup>d)</sup>			35,6				26,1
1882 - 83 .....	29,3	12,6			21,5				34,5				22,4
1883 - 84 .....	30,1	14,8			28,1				39,8				24,5
1884 - 85 .....	16,5	8,8			37,0								23,2
1885 - 86 .....	35,5	5,2			19,8								20,7
1886 - 87 .....	27,4	8,5			20,1								22,7
1887 - 88 .....	23,4	13,4			14,7								29,7
Gennemsnitlig	30,9	11,4	33,4		25,5		9,0	7,6	30,2		36,8		43,2

a) Anstalten var i virksomhed også i en del af 1876. Det oplyses i beretningen for det år, at der var givet 6 revsels, men ikke hvor stort det gennemsnitlige fangetal for hele året har været. b) Det gennemsnitlige fangetal var 25,6. c) Det gennemsnitlige fangetal var 33,1. d) Det gennemsnitlige antal af kvindefanger var 11,2.

indbefattende Bodsfængslet og tugthusene med en større, og den anden gruppe fæstningsanstalterne med en betydelig ringere procent.

Tager man den samlede procent for grupper af 2 år, viser det sig, at procenten er stegen successive fra 1875, indtil den kulminerer med 36,4 i 1880-81, fra hvilken tid den atter falder. For det sidste år 1887-88 er den igen stegen.

Procenten er i de forskellige år temmelig vexlende, specielt i Throndhjems Strafanstalt. Hvorvidt dette alene har sin grund i fangernes forhold eller om måske også andre faktorer hertil har været medvirkende, er et spørgsmål. Så længe en og samme direktør forestår anstalten, og denne, som det må antages, vedblivende bestyrer sin anstalt efter de samme principer, vil den vexlende procent vistnok væsentlig have sin grund i fangernes forhold. Men når en tydelig udtalt forøgelse eller formindskelse i antallet af forseelser og revselsers indtræder umiddelbart efter skifte af direktør, da er det sandsynligt, at den mere er at tilskrive direktøren end fangerne; thi med direktør skifter måske også en del af den ånd, hvori anstalten ledes og alt efter de grundsætninger, den ny direktør har, og den måde, han søger at praktisere dem på, stiger eller falder antallet af forseelser og revselsers.

I Throndhjem er i tidsrummet 1875—1888 foregået skifte af direktør 2 gange, og er de første år, de ny direktører har virket, 1878 og 1887-88. For begge disse år er procenten steget betydelig, nemlig fra 8 pct. i 1877 til 36 pct. eller mere end det firdobbelte i 1878, og fra 36 pct. i 1886-87 til 73 pct. eller omkring det dobbelte i 1887-88. Procentens stigning er efter begge disse skifter så stor, at det er sandsynligt, at den væsentlig må tilskrives direktørerne.

I Akershus strafanstalt var der skifte af direktør i begyndelsen af 1880-81 og midt i året 1886-87. Efter disse skifter er procenten steget noget men dog så ubetydeligt, at det ikke med nogen grad af sandsynlighed kan

skønnes, enten stigningen skyldes væsenlig direktørerne eller væsenlig fangerne.

I de foran nævnte lande er for mandsfangernes vedkommende antallet af forseelser og revselsler i procent af det gennemsnitlige daglige fangetal som følger:

	år	forseelser	revselsler
Preussen .....	1887-88	158	158
England .....	1887-88	187	247
Finland .....	1886	60	46
Sverige.....	1886	13	13
Danmark .....	1885	38	38
Norge.....	1887-88	35	35

De her nævnte år er de sidste, for hvilke jeg er i besiddelse af oplysninger.

Som det ses, er der en påfaldende forskel i antallet af forseelser og revselsler mellem Preussen og England på den ene side og de nordiske lande på den anden. Imidlertid kan man ingeniunde bedømme fangedisciplinen i de nævnte lande efter den for hvert land anførte procent. De forskellige tal kunne tyde på en i de forskellige lande forskellig måde at praktisere fangedisciplinen på. Sikkert er det dog, at såvel i Preussen som i England er disciplinen fortrinlig. Om man i de nordiske lande skulde finde det rigtigt at nærme sig noget mere den preussiske og engelske praxis ved at være mere nøjesende med fangernes forseelser og øge antallet af revselsler, vilde herved ganske vist tjenesten i nogen grad besværliggøres, specielt i fællesanstalterne, men vilde også straffens øjemed på denne måde formentlig end bedre kunne opnås.

A. Daac.

Direktor for Thronhjems Strafanstalt.